

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Aan de Directeur-Generaal Curatieve Zorg
Drs. B.E. van den D
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG
Nederland

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië. 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
Fax 070 349 51 00
www.zonmw.nl
info@zonmw.nl

Dossiernummer
80-84200-20
Ons kenmerk
2017/00169/ZONMW

Onderwerp
Aanbiedingsbrief tussenrapportage iBMG

Datum
10 januari 2017

Contactpersoon

Geachte heer Van den D,

Het experiment TopZorg is ongeveer halverwege, zo ook de evaluatie die parallel aan dit programma wordt uitgevoerd. Het is mij dan ook een genoegen u, mede namens de begeleidingscommissie Topzorg, de *Tussenrapportage TopZorg: een analyse van zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in drie niet-umc's (iBMG, december 2016)* aan te kunnen bieden.

Deze tussenrapportage dient twee doelen, te weten:

- het rapporteren over de voortgang van de evaluatiestudie;
- het beschrijven van de stand van zaken in de drie TopZorg ziekenhuizen, halverwege het experiment.

Aanleiding

Om te kunnen beoordelen of het meerwaarde biedt om een combinatie van zeer specialistische zorg en onderzoek te faciliteren voor niet-academische ziekenhuizen, is in 2014 bij ZonMw het experiment TopZorg gestart. TopZorg subsidieert voor een periode van 4 jaar de combinatie van zeer specialistische zorg met wetenschappelijk onderzoek en onderwijs in drie niet-academische ziekenhuizen. De deelnemende ziekenhuizen zijn aangewezen door het ministerie van VWS. Dit zijn de twee topklinische ziekenhuizen het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein en het ETZ Elisabeth in Tilburg en het categorale Oogziekenhuis Rotterdam. Deze drie ziekenhuizen werken op een aantal domeinen al langer aan een combinatie van specialistische zorg en onderzoek. Sinds de start van het programma zijn op 5 specifieke domeinen in totaal 34 onderzoeksprojecten gehonoreerd: hart (4); long (4); hart/long (1); neuro (10); trauma (10); oog (5).

De resultaten van TopZorg zullen het ministerie van VWS input leveren voor besluitvorming rondom toekomstig beleid. Hiertoe loopt naast het programma in de drie ziekenhuizen een evaluatie, uitgevoerd door het Instituut Beleid en Management Gezondheidszorg (verder iBMG).

Algemene indruk

Medio november is de 'Tussenrapportage TopZorg' besproken in de begeleidingscommissie TopZorg. Naar aanleiding hiervan zijn er een aantal punten die ik er, op advies van de begeleidingscommissie, uit wil lichten. Om te beginnen benadrukt de commissie dat de opdracht aan iBMG geen eenvoudige is. iBMG is er

desondanks in geslaagd een heldere en prettig leesbare tussenrapportage op te leveren.

Evaluatiekader

Een belangrijke opbrengst van de evaluatiestudie tot nu toe is de ontwikkeling van een evaluatiekader ter beoordeling van de maatschappelijke meerwaarde van TopZorg. In het evaluatiekader is maatschappelijke meerwaarde geoperationaliseerd aan de hand van zes dimensies:

1. complexiteit van patiënten;
2. kwaliteit van zorg en leven;
3. wetenschappelijk onderzoek;
4. verspreiding van kennis;
5. innovatiecultuur en -structuur;
6. besteding van subsidie.

De bruikbaarheid van het evaluatiekader reikt verder dan sec de evaluatie, die primair gericht is op beleidsdoelstellingen. Ook de TopZorg ziekenhuizen zelf hebben bovengenoemd evaluatiekader 'omarmd'. Dit komt er in de praktijk op neer dat zij het kader zijn gaan gebruiken om scherp te krijgen welke activiteiten onder TopZorg vallen, welke data ze moeten verzamelen en wanneer ze het maatschappelijk gezien goed doen. De drie ziekenhuizen gebruiken hierbij alle dimensies. Waarbij ze ieder hun eigen accent leggen, afhankelijk van de doelen die ze als ziekenhuis willen bereiken met TopZorg.

Effecten

TopZorg heeft binnen de deelnemende ziekenhuizen een plaats gekregen en bouwt voort op zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek dat de ziekenhuizen al langere tijd uitvoeren. TopZorg is daarmee deels een middel waarmee de drie ziekenhuizen continueren wat ze historisch gezien al deden. Dit houdt in dat TopZorg bestaande activiteiten heeft bestendigd en versterkt, maar daarnaast ook nieuwe activiteiten mogelijk maakt. Iets dat in alle drie de ziekenhuizen zichtbaar is. Versterking van de samenhang tussen onderzoeksprojecten en tussen onderzoek en zorg, draagt bij aan een professionalisering van de cultuur en infrastructuur, kennisdeling met andere professionals en patiënten, en het versterkt en creëert daarnaast ook mogelijkheden om nieuwe zorgactiviteiten te ondernemen.

Vooralsnog lijkt het TopZorg experiment twee lacunes op te vullen, namelijk (onderzoek naar) zeer specialistische zorg die niet in umc's plaatsvindt en (onderzoek naar) zorg voor grote patiëntenstromen.

Planning

TopZorg is een groot en ambitieus programma. Het stemt dan ook tot tevredenheid dat TopZorg grotendeels conform planning verloopt. Met daarbij wel twee aandachtspunten:

- o Een aantal onderzoeksprojecten is later gestart of kent problemen met de inclusie. Gezien het grote aantal onderzoeksprojecten is dit niet verwonderlijk, maar consequentie hiervan is wel dat niet alle onderzoeken zijn afgerond op het moment dat de eindevaluatie van TopZorg wordt verwacht (najaar 2018).
- o De ziekenhuizen zijn bezig met het in kaart brengen van de complexiteit van hun patiënten. Het St. Antonius Ziekenhuis en ETZ Elisabeth lopen hierbij wat achter op het Oogziekenhuis. In het licht van de beleidsdiscussie over wat 'topreferent' is, en in relatie daarmee het ROBIJN programma van de NFU, is het wenselijk dat alle drie de ziekenhuizen de komende jaren de complexiteit van de patiënten binnen de domeinen inzichtelijk maken.

Hoe verder

De resterende looptijd is essentieel om verdere informatie te verzamelen en tot een afgewogen oordeel te komen. Waarbij volgens de commissie speciale aandacht dient uit te gaan naar:

- o Een scherpere duiding van het soort onderzoek dat in de ziekenhuizen plaatsvindt in combinatie met zorg. En hoe dit zich dit verhoudt tot hetgeen in de umc's plaatsvindt.
- o Hoe veranderingen in de context het beste mee te nemen in de evaluatie. Zoals de discussie in vervolg op het recent verschenen rapport van de Gezondheidsraad 'Onderzoek waarvan je beter wordt', de inzet van andere ziekenhuizen op samenwerking met een (nabij gelegen) umc en de voortgang van het ROBIJN programma.

Het is nog te vroeg om conclusies te kunnen trekken over de eventuele maatschappelijke meerwaarde. Desondanks liggen er, op basis van de verzamelde informatie en het verloop tot nu toe, al wel eerste aanknopingspunten voor het starten van een discussie over de organisatie en bekostiging van gespecialiseerde zorg en wetenschappelijk onderzoek in niet-umc's.

Tijdens een projectleidersbijeenkomst in oktober jl. is met deze discussie een voorzichtig begin gemaakt. Dit krijgt onder meer een vervolg in een gezamenlijk symposium van ZonMw en de STZ, medio 2017. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang en zeer binnenkort hopen we hiervoor een vooraankondiging te kunnen versturen. Verder staat voor volgend jaar een tweede ronde sitevisits gepland bij de drie TopZorg ziekenhuizen. Hierin zal de begeleidingscommissie onder meer inzoomen op de noodzaak van het doen van onderzoek in relatie tot klinische zorg én de samenwerking met de umc's.

Gedurende de looptijd brengt ZonMw belangrijke ontwikkelingen die verband houden met het programma op diverse manieren voor het voetlicht. Een aansprekend voorbeeld hiervan zijn de digitale publicaties die zijn gemaakt naar aanleiding van de eerste ronde sitevisits. Tot slot wijs ik u voor meer informatie over het programma TopZorg en de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd graag nog op de informatie hierover op de webpagina van TopZorg.

Volledigheidshalve ontvangt u deze brief en de bijlage zowel in hard copy als digitaal.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur,

Henk J Smid
directeur

Bijlage(n)
Tussenrapportage TopZorg, instituut Beleid en Management Gezondheidszorg,
december 2016

Kopie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw M. Z